

Avdelningen för ekonomi och styrning
Sektionen för demokrati och styrning
Karin Tengdelius

Underlag till Revisionsreglemente

Inledning

Fullmäktige får enligt 12 kap 18 § kommunallagen meddela närmare föreskrifter om revisionen. Det sker i allmänhet genom att fullmäktige antar ett revisionsreglemente. Även i ett kommunalförbund kan ett revisionsreglemente upprättas av förbundets fullmäktige, eller i ett förbund med direction av medlemskommunernas respektive fullmäktige.

Ett reglemente kompletterar lagstiftningens reglering med lokala föreskrifter om revisionens organisation, sammankomster, förvaltning mm. Reglementet kan dock inte reglera eller styra själva inriktningen på granskningsarbetet.

Syftet med detta underlag är att ge stöd till utformningen av lokala reglementen. Att revidera och utveckla revisionsreglementet kan vara av värde för att lokalt tydliggöra och stärka revisionens uppdrag, arbetsformer, dialog och resultat.

Detta underlag har uppdaterats utifrån förändringar i den nya kommunallagen från 2018 samt utvecklats utifrån förändringar i praxis.

Läsanvisning

I underlaget använder vi ordet **kommun** som sammanfattande begrepp för kommun, landsting, region och kommunalförbund och **företag** som sammanfattande begrepp för aktiebolag, stiftelser och övriga företagsformer om inte annat särskilt anges.

Exempel på formuleringar och alternativa förslag är inrutade, markerade med §-tecken, rubrik och har kursiverad stil. I anslutning (före och efter) lämnas kommentarer.

Underlaget är sorterat under dessa rubriker:

- Revisionens uppdrag och formella reglering
- Revisorernas antal och organisation
- Tillkommande uppdrag
- Revisorernas ekonomi och förvaltning
- Revisorernas sakkunniga biträden
- Revisorernas sammankomster och sammanträden
- Revisorerna och fullmäktige
- Revisorernas rapportering

Revisorerna är personuppgiftsansvariga
Revisorernas arkiv
Reglementets giltighet

Fullmäktige utformar sitt reglemente lokalt. Underlaget kan ge stöd och inspiration och fungera som en ”plocklista” att välja från. Texterna kan också behöva anpassas till och kompletteras utifrån lokala förutsättningar.

Har ni frågor och synpunkter med anledning av detta underlag är ni välkomna att kontakta

Karin Tengdelius, 08/452 76 46, karin.tengdelius@skl.se

Lotta Ricklander, 08/452 74 61, lotta.ricklander@skl.se

Anna Eklöf, 08/452 73 55, anna.eklof@skl.se

Revisionens uppdrag och formella reglering

Reglementet kan inledas med information som inringar den kommunala revisionens roll och uppdrag och hur den är reglerad. Här kan också fullmäktige ge uttryck för sin syn på revisionen.

§ Roll och uppdrag

Revisorerna och de sakkunniga som dessa anlitar (revisionen) är fullmäktiges och ytterst medborgarnas demokratiska instrument för granskning och kontroll av den verksamhet som bedrivs i styrelser, nämnder, fullmäktigeberedningar och företag. Revisionen fyller en viktig funktion i den lokala självstyrelsen. Granskningen bidrar till legitimitet och förtroende åt verksamheten, samtidigt som den kan synliggöra och förmedla väsentlig och nödvändig kritik. Granskningen kan också generera bidrag till förbättring och utveckling.

Den övergripande revisionsuppgiften är att granska om verksamheten följer och uppnår fullmäktiges beslut och mål, att detta sker inom givna ekonomiska ramar och andra förutsättningar samt med en tillräcklig styrning och kontroll.

Revisorerna har också uppgiften att granska verksamheten i kommunens företag, genom de lekmannarevisorer och revisorer som fullmäktige utser i företagen.

Att vara revisor är ett förtroendeuppdrag vars syfte är att med oberoende, saklighet och integritet främja, granska och bedöma verksamheten.

Revisorerna lämnar varje år en revisionsberättelse till fullmäktige. I revisionsberättelsen redogör revisorerna för resultatet av sin granskning och lämnar ett särskilt utlåtande om de tillstyrker att ansvarsfrihet ska beviljas eller nekas. Revisorerna kan också rikta anmärkningar i sin revisionsberättelse. På motsvarande sätt rapporterar lekmannarevisorer och revisorer i företagen – med granskningsrapporter och revisionsberättelser.

Ett mera formellt alternativ till ingress kan vara att citera revisorernas uppdragsparagrafer i kommunallagen och aktiebolagslagen för att tydliggöra exakt vilka uppdrag revisorerna har.

Syftet med reglementet är att det ska komplettera lagstiftning och andra föreskrifter med vad som särskilt ska gälla i den egna kommunen eller landstinget. Därför kan det vara av värde att informera om på vilka formella grunder revisionen verkar. Den som behöver kan då söka vidare i dessa regelverk.

§ Formell reglering

För revisionsverksamheten gäller bestämmelser i lag, god revisionsred, detta reglemente samt utfärdade ägardirektiv för kommunens företag.

Den kommunala revisionen regleras i kommunallagen, främst kapitel 12. Lekmannarevisionen regleras i aktiebolagslagen, kapitel 10. Regler för revision finns också i lagstiftning för andra företagsformer t ex stiftelselagen.

Förbundsordningen i kommunalförbund och regionförbund ger de grundläggande förutsättningarna i det aktuella förbundet.

God revisionssed i kommunal verksamhet är de föredömliga och goda principer, förhållningssätt och tillvägagångssätt som är allmänt vedertagna när kommunal revision utförs. God revisions sed i kommunal verksamhet utgår från den kommunala sektorns förhållanden. Revisionsarbetet i kommunen ska bedrivas med utgångspunkt från den goda sed som senast är uttolkad och uttryckt i skriften "God revisions sed i kommunal verksamhet" (Sveriges Kommuner och Landsting).

När revisorerna beslutar om sin förvaltning och om jäv gäller i tillämpliga delar också regelverket för beslutsfattande mm i kommunallagen och kommunens nämndreglemente.

Revisorerna verkar i övrigt under den lagstiftning som gäller i offentlig verksamhet – tryckfrihetsförordning, offentlighets- och sekretesslag, förvaltningslag, dataskyddsförordningen, lagen om offentlig upphandling m fl. Revisorerna har också att följa kommunövergripande riktlinjer från fullmäktige, som ....(ge exempel)

Revisionen granskar verksamhet som i sin tur är reglerad i speciallagstiftning, som revisorerna behöver vara orienterade om, för insikt om hur dessa styr och påverkar de organ revisorerna granskar.

Revisorernas antal och organisation

Antal. Efter allmänna val utser fullmäktige revisorer till bestämt antal för en mandatperiod. Antalet behöver inte vara låst i reglementet, men det kan ge en viss stabilitet över tid.

Kommunallagen stadgar att minsta antal revisorer som ska utses är 5. Ersättare ska inte utses. Varje kommun beslutar själv om det antal revisorer man behöver utifrån verksamhetens omfattning och organisation. Det är viktigt att antalet revisorer räcker till att också bemanna de obligatoriska uppdragen i de kommunala företagen – i direkt och indirekt helägda aktiebolag och i stiftelser som kommunen ensamt bildat.

Det genomsnittliga antalet revisorer i kommunerna är för mandatperioden 2015-2018 sex (6) och i landstingen nio (9).

§ Antal revisorer

Kommunen har ... revisorer som efter allmänna val utses av fullmäktige för en mandatperiod.

Om en revisor avgår eller uppdraget på något sätt upphör under mandatperioden förrättar fullmäktige fyllnadsväl så snart som möjligt.

Fördelningen av revisionsuppdragen mellan partierna sker ofta utifrån valresultatet, men andra modeller förekommer. En modell är att fullmäktige beslutar att välja en revisor från varje parti som är representerat i fullmäktige. Partierna kommer i så fall överens om denna modell. En revisor kan även väljas utan partitillhörighet.

Organisation. Revisionen organiseras på olika sätt. De flesta kommuner arbetar med en **samlad revision**, dvs. att fullmäktige väljer en grupp som svarar för revisionen av alla nämnder, styrelser och beredningar. Texten i detta underlag utgår från en samlad revision.

§ Organisation

Revisorerna arbetar med hela granskningsuppdraget i en samlad revision.

Om kommunen väljer att arbeta med **delad revision** delas uppdraget formellt mellan två eller flera grupper. Delad revision förekommer i ett litet antal kommuner. Vid delad revision väljer fullmäktige vanligen också ett revisorskollegium som fungerar som en sammanhållande nämnd för revisionens förvaltningsbeslut. Om kommunen väljer att arbeta med delad revision behöver reglementet lägga fast antalet grupper, deras storlek och respektive grupps uppdrag samt ett eventuellt revisorskollegiums storlek och uppgifter.

Lekmannarevisorer och revisorer i kommunens företag. I helägda aktiebolag ska fullmäktige utse minst en lekmannarevisor. I av kommunen ensamt bildad stiftelse ska fullmäktige utse minst en revisor. Även suppleanter kan utses i dessa företag. Lekmannarevisorer, revisorer i stiftelser och suppleanter till dessa ska hämtas ur kretsen av kommunens revisorer (personsamband).

I delägda kommunala företag ska fullmäktige eftersträva att lekmannarevisorer/revisorer utses i den omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena och verksamhetens art. Läs mer om val av revisorer och lekmannarevisorer i cirkulär 2018:8.

Den **samordnade revisionen** består av kommunens revisorer inklusive de som utses till lekmannarevisorer i aktiebolag och revisorer i stiftelser. Genom den samordnade revisionen kan kommunen som helhet granskas och bedömas. Hur kommunen väljer att organisera den samordnade revisionen kan tydliggöras i reglementet, men också i kommunens företagspolicy, i bolagsordningar och/eller ägardirektiv. Vanligast är att fullmäktige utser 1-2 lekmannarevisorer/revisorer med suppleanter till varje företag. Ett alternativ är att alla kommunens revisorer utses till lekmannarevisorer/revisorer i alla företag (totalt personsamband). Då behöver i allmänhet inte suppleanter utses.

§ Lekmannarevisorer/revisorer i kommunens företag

Bland kommunens revisorer utser fullmäktige lekmannarevisorer och suppleanter till kommunens aktieföretag och revisorer med suppleanter i kommunala stiftelser i det antal som fastställs för varje enskilt företag.

Alternativ:

För att främja ett fullt samordnat revisionsarbete utser fullmäktige samtliga kommunens revisorer till lekmannarevisorer i aktieföretag samt revisorer i kommunens stiftelser.

Varje revisor är självständig men det är god revisions sed att revisorerna samverkar i revisionsarbetet. För att underlätta samverkan utser fullmäktige generellt en sammankallande/ordförande med uppgift att kalla och leda gruppen när den träffas gemensamt. Fullmäktige kan även överlåta till revisorerna själva att utse en sammankallande/ordförande inom sig.

Reglementet kan reglera om sammankallande/ordföranden ska hämtas ur majoritetens eller minoritetens partier.

§ Sammankallande/ordförande

Fullmäktige väljer för den tid som fullmäktige bestämmer en sammankallande/ordförande och en (eller två) vice ordförande. Uppdraget är att vara sammankallande/ordförande och leda gemensamma sammankomster och sammanträden.

Eventuellt:

Sammankallande/ordförande hämtas ur minoritetens partier i fullmäktige.

Alternativ:

Revisorerna väljer själva inom sig en sammankallande/ordförande samt vice.

Uppdragstid. Revisorerna utses för en mandatperiod, men avslutar inte uppdraget förrän granskningen av det 4:e året i mandatperioden är slutförd och avrapporterad. Detta är ett särskilt förhållande som skiljer revisorerna från andra förtroendevalda och som kan behöva tydliggöras i reglementet. De första månaderna av en mandatperiod – maximalt tio månader – tjänstgör därför två grupper revisorer parallellt, ett förhållande som kan behöva uppmärksammas t ex vid tilldelning av resurser.

§ Uppdragstid

Fullmäktige väljer revisorerna för en mandatperiod. Uppdraget är slutfört när revisorerna under det femte året efter valet har avslutat granskningen av det fjärde årets verksamhet och avlämnat revisionsberättelsen. Det första året i mandatperioden inleds med dubbla grupper revisorer.

Tillkommande uppdrag

Utöver de uppgifter som revisorerna har enligt lagstiftning kan uppdraget utvidgas lokalt genom beslut i fullmäktige. Detta bör regleras och tydliggöras i reglementet.

Ett tilläggsuppdrag kan vara granskningen av de donationsstiftelser (förvaltade fonder) som lämnats för förvaltning till kommunen. Granskningen av dessa ingår inte i revisorernas grunduppdrag enligt kommunallagen. Om stiftelsen är skyldig att upprätta årsredovisning och tillgångarna är omfattande måste även godkänd/auktoriserad revisor utses.

Ett annat tilläggsuppdrag kan vara att revisorerna genomför upphandling av godkända/auktoriserade revisorer i kommunens företag, som beredning inför bolagsstämans (motsvarande) beslut i frågan. Om fullmäktige beslutar att revisorerna ska sköta denna uppgift behövs en motsvarande reglering i ägardirektiv till företagen.

§ Tillkommande uppdrag

Utöver lagstadgade uppdrag svarar revisorerna för granskningen av till kommunen lämnade donationsstiftelser.

Kommunens revisorer föreslår, efter upphandling, godkända/auktoriserade revisorer till kommunens företag.

Revisorernas sakkunniga biträden

Revisorerna ska anlita sakkunniga biträden som de själva väljer och anlitar. Sakkunniga anlitas på olika sätt – med egen anställd personal och med konsulter från den externa marknaden, efter upphandling som revisorerna genomför.

Även lekmanarevisorerna ska anlita sakkunniga biträden, som de själva väljer och beslutar om.

§ Sakkunniga biträden

Revisorerna och lekmanarevisorerna anlitar själva sakkunniga till sin granskning i den omfattning som behövs för att fullgöra granskningen enligt god revisionsred.

Vid upphandling tillämpas kommunens riktlinjer för upphandlingar. Revisorerna och lekmanarevisorerna beslutar själva om upphandling.

När/om revisorerna väljer att anställa sakkunniga biträden är revisorerna de

sakkunnigas anställningsmyndighet. Avsikten är att revisorerna och deras sakkunniga ska ha en oberoende ställning i kommunen. Övergripande frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och anställda åvilar vanligen styrelsen i kommunen, t ex rätten att sluta kollektivavtal, tolka och tillämpa lag, avtal och andra bestämmelser eller att besluta om stridsåtgärder. Revisorerna har att följa och förvalta sådana övergripande och gemensamma beslut i personalfrågor. Som anställningsmyndighet har revisorerna bl.a. hand om arbetsmiljöfrågor.

§ Revisorerna är anställningsmyndighet

Revisorerna är anställningsmyndighet för de sakkunniga biträden som anställs i kommunen. Revisorerna beslutar om lön och anställningsvillkor inom kommunens gemensamma villkor (ev. hänvisning till vad som gäller lokalt...).

Revisorerna har enligt kommunallagen rätt att av nämnderna, de enskilda ledamöterna och ersättarna i dessa samt de anställda få de upplysningar som behövs för revisionsarbetet. Samma rättighet tillkommer de sakkunniga vilket kan vara bra att tydliggöra i reglementet.

Mellan revisorerna i kommunen (även kommunalförbund) och revisorer/lekmannarevisorer i kommunens företag råder upplysningsplikt, som är reglerad i kommunallagen, aktiebolagslagen och stiftelselagen m fl. Reglementet kan tydliggöra att rätten till upplysningar också gäller de sakkunniga som revisorerna anlitar.

§ Sakkunnigas rätt till upplysningar

Bestämmelserna i kommunallagen (aktiebolagslagen och stiftelselagen) om revisorernas rätt till upplysningar gäller också de sakkunniga som biträder revisorerna och lekmannarevisorererna.

Revisorernas ekonomi och förvaltning

Ekonomi. Fullmäktige beslutar om revisorernas ekonomiska resurser. Hur stora resurserna ska vara bestäms lokalt, men det måste förutsättas att revisorerna får ett sådant anslag att revisionsuppdraget kan fullgöras enligt lag och god revisionssed. Fullmäktige ansvarar för detta. Har revisorerna tilldelats ytterligare uppdrag måste hänsyn tas också till detta.

Fullmäktiges presidium upprättar förslag till budget för revisorerna enligt kap 11 § 8 kommunallagen (ny regel 2018). Presidiet kan även bereda frågan om budget till lekmannarevisorererna (se även nästa avsnitt).

§ Beredning av revisorernas budget

Fullmäktiges presidium upprättar förslag till budget för revisorernas verksamhet. Revisorerna gör framställning om budget till presidiet i den ordning som presidiet lägger fast.

Alternativ:

Fullmäktiges presidium upprättar förslag till budget för revisorerna, lekmannarevisorerna och av fullmäktige utsedda revisorer i stiftelser.

Reglementet kan lämpligen även tydliggöra hur det ska fungera med finansiering av lekmannarevisionen, dvs arvoden och omkostnader för lekmannarevisorerna samt sakkunniga som genomför granskningen. Olika modeller förekommer och det råder ibland oklarhet om vad som ska gälla.

Den mest vanliga modellen är att respektive företag beslutar om och svarar för finansieringen av lekmannarevisionen i det egna företaget. Lekmannarevisorernas budgetförslag lämnas då till företagsledningen för beredning och inlemmas i företagets budget.

En annan modell är att ägaren/fullmäktige lägger fast budgetnivå för lekmannarevisionen, men att kostnaderna belastar respektive företag (olika modeller för detta förekommer). Lekmannarevisorernas budgetförslag lämnas då till fullmäktige för beredning (av presidiet) och beslut. Fullmäktiges beslut om budgettram förmedlas till företagen via ägardirektiv.

Ytterligare en modell är att ägaren/fullmäktige väljer att fullt ut finansiera lekmannarevisionen inom kommunens budget, med motivet att man ser lekmannarevisorerna som ett redskap för ägaren. Lekmannarevisionens budget integreras då i allmänhet i den kommunala revisionens.

§ Lekmannarevisorernas budget

Fullmäktige beslutar om budget för lekmannarevisionen och av fullmäktige utsedda revisorer i stiftelser. Kostnaderna belastar respektive företag (alternativt fördelas) efter granskningsårets slut i proportion till företagets storlek.

Alternativ:

Fullmäktige svarar för kostnaderna för lekmannarevisionen i aktiebolagen och revisorerna i stiftelserna.

Alternativ:

Respektive företag svarar för kostnaderna för lekmannarevisionen i aktiebolagen och revisorerna i stiftelserna.

Förvaltning. Revisorerna svarar för sin egen förvaltning. Det innebär att de gör framställning om budget, upprättar internbudget, upphandlar sakkunniga biträden, beslutar om att delta i utbildningsaktiviteter, beslutar i förekommande fall om jäv, sekretess m.fl. förvaltningsfrågor.

När revisorerna fattar förvaltningsbeslut ska de fungera som en kommunal nämnd. Beslut fattas då med de revisorer som är närvarande. Med nedanstående bestämmelse i reglementet kommer de regler om bl.a. beslutsförhet, protokoll mm som gäller för nämnd i att gälla också för revisorerna i deras förvaltningsärenden.

§ Revisorernas förvaltningsbeslut

För att besluta i ärenden om sin förvaltning och om jäv sammanträder revisorerna enligt de regler som gäller för en kommunal nämnd.

Det är rimligt att revisorernas egna räkenskaper och förvaltning granskas. Det har betydelse för förtroende och legitimitet. Olika modeller förekommer, med utsedda granskare från fullmäktige eller externt anlidade revisorer.

§ Granskning av revisorernas ekonomi och förvaltning

Revisorernas räkenskaper och förvaltning granskas av fullmäktiges presidium.

Revisorerna lämnar de upplysningar och material som begärs för denna granskning.

Alternativ:

Revisorernas räkenskaper och förvaltning granskas av den/de som fullmäktiges presidium utser.

Revisorerna lämnar de upplysningar och material som begärs för denna granskning.

Revisorernas sammankomster och sammanträden

Sammankomster i granskningsarbetet. I granskningsarbetet är revisorerna fristående och självständiga. Revisorerna är inte ett kollektivt organ som fattar majoritetsbeslut i granskningsarbetet. Enligt god revisionsd i kommunal verksamhet samverkar revisorerna och eftersträvar att enas för att nå största möjliga effekt och genomslag med sin granskning. Revisorerna har regelbundna sammankomster om granskningsarbetet. Kommunallagen har inga formella bestämmelser om sådana sammankomster mellan revisorerna, men det kan vara rimligt att det förs noteringar – minnesanteckningar – över vad som framkommer vid sammankomsterna. Reglementet kan därför reglera kraven på kallelser och anteckningar vid revisorernas

sammankomster, liksom möjligheten att kalla sakkunniga, andra experter samt förtroendevalda till dessa sammankomster. Rätten att kalla andra till sammankomsterna kan tillkomma sammankallande/ordföranden alternativt alla revisorerna.

Sammanträden för beslut om förvaltning och jäv. I frågor som rör förvaltning och jäv beslutar revisorerna kollektivt, på liknande sätt som en nämnd (se tidigare § under Revisorernas ekonomi och förvaltning). Av 12 kap 11 § kommunallagen följer att bestämmelserna för nämnderna om justering av protokoll och tillkännagivande av justering ska tillämpas på motsvarande sätt vid dessa beslut. Revisorernas beslut om förvaltning och jäv kan överklagas enligt 13 kap 2 § kommunallagen. I revisionsreglementet förtydligas kraven på sammankallande/ordföranden att kalla till sammanträden samt att protokoll ska upprättas.

§ Revisorernas sammankomster och sammanträden

Sammankallande/ordföranden kallar revisorerna till sammankomster i granskningsarbetet och till sammanträden i ärenden om sin förvaltning och om jäv. Kallelsen anger tid och plats för mötet, den kan ske skriftligt eller elektroniskt.

Sammankallande/ordföranden (alternativt Revisorerna) får kalla även sakkunniga och andra experter samt förtroendevalda i fullmäktigeberedningar och nämnder till dessa sammankomster.

Revisor får om särskilda skäl föreligger delta i sammankomst eller sammanträde på distans. Revisor som önskar delta på distans anmäler detta till sammankallande/ordföranden som avgör om så är möjligt. Deltagande på distans kan endast ske om det finns ljud- och bildöverföring i realtid och på ett sådant sätt att alla närvarande kan se och höra varandra på lika villkor.

§ Minnesanteckningar

Minnesanteckningar ska föras vid revisorernas sammankomster i granskningsarbetet. Sammankallande/ordföranden ansvarar för att anteckningar upprättas.

§ Protokoll

De beslut som revisorerna fattar om sin förvaltning och om jäv ska tas upp i protokoll. Sammankallande/ordföranden ansvarar för att protokoll upprättas.

Protokollet justeras av sammankallande/ordföranden och ytterligare en revisor. Revisorerna kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt innan revisorerna justerar den.

Eftersom varje revisor är självständig i sitt granskningsuppdrag kan revisorn själv bestämma om skrivelser med anledning av granskningsarbetet. I reglementet kan klargöras att en skrivelse i samtliga revisorers namn förutsätter att revisorerna är

eniga. Samma sak gäller om revisorerna på annat sätt än genom en skrivelse vill göra sin gemensamma uppfattning tydlig t ex genom utdrag ur minnesanteckningar.

§ Skrivelse från revisorerna

En skrivelse (eller motsvarande) i revisorernas namn i granskningsarbetet fordrar att alla revisorer är eniga om innehållet. Skrivelsen ska undertecknas av den/de som revisorerna utser.

Revisorerna och fullmäktige

Kontakten och dialogen mellan revisorerna och fullmäktige är mycket viktig för ömsesidigt utbyte av information och förankring. Innehåll och former för dessa kontakter kan definieras i reglementet.

§ Revisorerna och fullmäktiges presidium

Revisorerna och fullmäktiges presidium har regelbundna överläggningar, minst ... varje år. Överläggningarna är inriktade på ...

Reglementet kan även reglera revisorernas närvaro, initiativrätt och möjliga yttrande rätt i fullmäktige.

§ Revisorerna och fullmäktige

Revisorerna närvarar vid fullmäktiges möten för att på fullmäktiges eller revisorernas initiativ informera om revisionen samt svara på frågor.

Alternativ: Revisorerna har en stående punkt på fullmäktiges sammanträden vid vilken revisorerna kan informera om revisionens arbete och resultat.

I ärenden som avser och berör revision har revisorerna rätt att yttra sig till och i fullmäktige.

Revisorerna kan också formellt väcka/initiera ärenden i fullmäktige med anledning av sin granskning, men också om sin förvaltning, 5 kap 22 § kommunallagen. I initiativärenden i fullmäktige gäller vanliga beredningsregler. Revisorerna kan också initiera ärenden med anledning av sin granskning i nämnder och styrelser.

Revisorerna har också vissa lagstadgade rapporteringsskyldigheter till nämnder och fullmäktige. Det kan finnas skäl att i reglementet tydliggöra dessa former för initiativ och rapportering eftersom de är sällan förekommande och det kan finnas en osäkerhet om hur de ska hanteras.

§ Revisorernas initiativrätt och obligatorisk rapportering

Revisorerna kan initiera ärende i fullmäktige med anledning av sin granskning och om sin förvaltning, när de bedömer att så behövs. Fullmäktiges ordförande svarar för att sådana ärenden tas upp till behandling, så snart som möjligt, efter att beredning har skett.

Revisorerna kan initiera ärende i nämnder och styrelser med anledning av sin granskning, när de bedömer att så behövs. Nämndens ordförande svarar för att sådana ärenden tas upp till behandling så snart som möjligt.

Revisorerna rapporterar till ansvarig nämnd om de i sin granskning funnit misstanke om brott av förmögenhetsrättslig karaktär eller att allmän förvaltningsdomstols avgörande har åsidosatts. Om berörd nämnd inte vidtar tillfredsställande åtgärder med anledning därav rapporterar revisorerna till fullmäktige. Fullmäktiges ordförande svarar för att sådana ärenden tas upp till behandling, så snart som möjligt, efter att beredning har skett.

Revisorernas rapportering

Revisorernas granskningar kommuniceras och behandlas på olika sätt i förhållande till fullmäktige. I många kommuner informerar revisorerna löpande om sina granskningar i fullmäktige, t ex under en stående punkt (se ovan). Revisorernas granskningar tillställs ledamöterna och anmäls/noteras i protokollet. Denna hantering kan uppfylla kravet i kommunallagen på att samtliga rapporter ska bifogas till den slutliga revisionsberättelsen, som endast behöver innehålla en förteckning över rapporterna.

Ett alternativt rapporteringssätt är att revisorernas rapporter löpande tas upp till behandling och beslut i fullmäktige. Det innebär i korta drag att fullmäktige beslutar om krav på svar med anledning av granskningarna och tar ställning till om inkomna svar är tillräckliga. Ett sådant arbetssätt kan behöva regleras både i fullmäktiges arbetsordning och revisorernas reglemente.

§ Löpande rapportering i fullmäktige

Revisionens granskningar tillställs ledamöterna i fullmäktige löpande under året. Detta uppfyller kravet i kommunallagen att de sakkunnigas rapporter ska fogas till revisionsberättelsen. I revisionsberättelsen förtecknas de rapporter som förmedlats till fullmäktige och som formellt hör till revisionsberättelsen.

Alternativ:

Revisionens granskningar behandlas löpande av fullmäktige. Fullmäktige beslutar om när svar ska vara inkomna samt tar ställning till om dessa är tillräckliga.

Detta uppfyller även kravet i kommunallagen att de sakkunnigas rapporter ska fogas till revisionsberättelsen. I revisionsberättelsen förtecknas de rapporter som förmedlats till

fullmäktige och som formellt hör till revisionsberättelsen.

Formellt rapporterar revisorerna enligt kommunallagen vid två tillfällen i fullmäktige - med sitt utlåtande om resultatet i delårsrapporten och med revisionsberättelsen efter granskningsårets slut.

Utlåtande om måluppfyllelse. Revisorerna har uppdraget att med ett särskilt utlåtande bedöma om resultaten i delårsrapport och årsbokslut är förenliga med de mål fullmäktige beslutat om för verksamhet och ekonomi. Det sker dels i samband med upprättad delårsrapport, dels i revisionsberättelsen. Utlåtandet i samband med delårsrapport utgör ett eget dokument som ska fogas till delårsrapporten inför behandlingen i fullmäktige.

§ Uttalande om delårsrapport

Revisorernas utlåtande om måluppfyllelse i samband med delårsrapport lämnas (senast ..... varje år) till fullmäktige inför deras behandling av delårsrapporten.

Revisionsberättelsen är den slutliga rapporteringen till fullmäktige. Tidpunkten för när revisionsberättelsen ska lämnas till fullmäktige kan regleras i reglementet. Revisorerna behöver dock ges ett rimligt tidsutrymme för att färdigställa sin revisionsberättelse efter att styrelsen har lämnat sin årsredovisning till fullmäktige och revisorerna (senast 15 april). Tidpunkten behöver också vara rimlig i förhållande till fullmäktiges behandling och beslut i ansvarsfrågan (senast 31 juni).

Till revisionsberättelsen hör revisorernas redogörelse för resultatet av granskningen (om denna upprättas separat), de sakkunnigas rapporter, granskningsrapporter från lekmannarevisorerna samt revisionsberättelser från kommunala företag och eventuella kommunalförbund. Syftet är att fullmäktige ska få en så bred och fullständig bild av tillståndet i hela organisationen som möjligt och därmed ett fördjupat underlag för att ta ställning till beslut om åtgärder och/eller beslut i ansvarsfrågan.

Det kan finnas skäl för att granskningsrapporterna från lekmannarevisorerna dessutom tillställs fullmäktige i särskild ordning för att fullmäktige ska kunna ta ställning i ansvarsfrågan också i aktiebolaget och ge eventuella uppdrag till sina ägarombud. Tidpunkten för att överlämna granskningsrapporterna till fullmäktige kan därför regleras i reglementet.

§ Revisionsberättelse

Revisionsberättelsen lämnas till fullmäktige senast ... veckor efter det att styrelsen överlämnat årsredovisningen till fullmäktige och revisorerna.

Alternativ: Revisionsberättelsen ska lämnas till fullmäktige senast ..... varje år.

Alternativ: Revisionsberättelsen lämnas till fullmäktige vid den tidpunkt som fullmäktige bestämmer.

§ Granskningsrapporter

Lekmannarevisorernas granskningsrapporter ska lämnas till fullmäktige vid den tidpunkt som fullmäktige bestämmer.

Revisorerna är personuppgiftsansvariga

Som myndighet är revisorerna personuppgiftsansvariga enligt Dataskyddsförordningen dvs. ansvariga för de register och andra behandlingar av personuppgifter som sker inom revisionens verksamhet. Det innebär bl.a. att revisorerna ska utse dataskyddsombud. Ofta samordnas frågan om dataskyddsombud i kommunen av kommunstyrelsen och det finns inget som hindrar att revisorerna har samma dataskyddsombud som kommunen i övrigt har. Texten i reglementet kan utformas utifrån den lösning som väljs lokalt.

§ Personuppgiftsansvar

Revisorerna är personuppgiftsansvariga och utser dataskyddsombud.

Revisorernas arkiv**§ Revisorernas arkiv**

För vården av revisorernas arkiv gäller bestämmelserna i arkivlagen och i av fullmäktige fastställt arkivreglemente.

Reglementets giltighet**§ Reglementets giltighet**

Reglementet gäller från ... till dess fullmäktige fattar annat beslut.